

Så kan HD få bort mangadomen

MANGADOMEN

Förhoppningsvis är frågan inte om utan hur Högsta domstolen ska argumentera bort domen mot serieöversättaren Simon Lundström som fälldes för innehav av 39 mangabilder. Bilder som enligt underinstanserna bedömts vara barnpornografiska.

Det må vara en from förhoppning men kanske kan HD ta första steget för att desamera en för yttrandefriheten skadlig bestämmelse. Men då måste justitieråden uppbyda det bondförnuft som riksdagsmajoriteten saknade när barnpornografi förvandlades från ett yttrandefrihetsbrott till ett vanligt brottmål och därmed bröt grundlagens absoluta förbud mot förhandsgranskning.

Men först något om fallet Simon Lundström.

Simon Lundström som är kändare av japanska mangaserier fälldes av Uppsala tingsrätt för barnpornografibrott för innehav av 51 tecknade bilder. Av domskälen kunde man ana att några av teckningarna sannolikt inte var barnpornografiska. Men kammarrätten som prövade min begäran att få del av bilderna fastställde tingsrättens sekretess.

När Svea hovrätt bedömde att tolv av bilderna inte var barnpornografiska blev det uppenbart att tingsrätten och kammarrätten gjort en grov felbedömning. De tolv bilderna föreställde antingen inte barn eller kunde näppeligen trigga igång ens den mest fantasifullas sexualdrift.

Men det grundläggande felet får riksdagen stå för. Före 1 januari 1999 utgjorde avbildningar av barn i pornografiska situationer ett tryck- och yttrandefrihetsbrott. Det var därmed tillåtet att innehålla men inte att sprida barnpornografiska bilder.

Regeringen insåg att det handlade om ett principgenombrott och skrev i propositionen att:

”Särskilt betänkligt ter det sig att bryta igenom det ... absoluta förbudet mot censur och liknande åtgärder som föregriper materialets utgivning. Censurförbudet är en av tryckfrihetsrättens verkliga hörnpelare, kanske det viktigaste i hela regelsystemet.”

Men: ”Regeringens utgångspunkt är emellertid att intresset av att skydda barnen måste komma i första rummet.”

FOTO SCANPIX/TONY KOENE

Simon Lundström fälldes av Uppsala tingsrätt för barnpornografibrott för innehav av mangateckningar (Bilden ovan tillhörde inte de teckningar som Simon Lundström dömdes för). Fallet är nu uppe i Högsta domstolen. Nils Funcke anser att den fällande domen kan bryta mot Europakonventionen där det står att alla har rätt att ta emot och sprida tankar och uppgifter.

Problemet är att en grundläggande princip offrades för en symbolhandling. Det var även före lagändringen möjligt att bekämpa barnpornografien. Det gick att nysta upp pedofilnäten, beslagta bilder och döma personer för spridning.

Ett genombrott av grundläggande principer följs ofta av flera. Denna ”smittoeffekt” har visserligen inte lett till att innehavet av andra framställningar än barnpornografi förbjöds. Men i ett krisläge är vägen röjd.

Frågan är om HD väljer att försöka återställa ordningen.

Kanske försöker HD vidga det utrymme som trots allt finns för att straffritt få innehålla barnpornografi. Det är ett synnerligen begränsat utrymme som motiverades med att innehavsförbudet inte alltför starkt skulle hämma seriös nyhetsförmedling, opinionsbildning och forskning. Hovrätten ansåg att Simon Lundström trots sin profession inte meriterat sig för att få innehålla bilderna. Väljer HD att ompröva detta är det en seger för Lundström.

Mer intressant blir det om HD försöker korrigera effekten av bestämmelsen som innebär att det

Kommer HD fram till att de svenska bestämmelserna strider mot konventionsrätten vore det en stor seger för yttrandefriheten.”

Håller du med?

Kommentera texten på Journalisten.se

är straffbart att innehålla teckningar som någon annan gjort men straffritt att innehålla motsvarande egenhändigt gjorda teckningar.

Det är visserligen lagstiftarens vilja att det ska vara så men det framstår som en minst sagt absurd ordning. Väljer HD att förklara att det även är tillåtet att innehålla teckningar som andra gjort är det ett fall framåt för alla. Alternativt att HD konstaterar hur rättslaget är och rekommenderar lagstiftaren att korrigera denna anomali.

Mest intressant blir det om HD väljer att ta sig an frågan om innehavsförbudet överhuvudtaget. Den svenska lagen är entydig men frågan är hur den stämmer överens med Europakonventionen som ska tillämpas som svensk lag. Enligt artikel 10 garanteras allas rätt att ta emot och sprida tankar och uppgifter.

Visserligen får stater inskränka yttrandefriheten men bara i den mån det är nödvändigt i en demokrati och av hänsyn till bland annat statens säkerhet. Inskränkningar får också göras för att skydda moralen. Frågan är var gränserna ska dras? Europadomstolen har i en ledande

dom förklarat att yttrandefriheten även ska omfatta sådant som ”kränker, chockerar eller stör staten eller någon del av befolkningen”.

Kommer HD fram till att de svenska bestämmelserna strider mot konventionsrätten vore det en stor seger för yttrandefriheten.

Det är att hoppas på mycket. Men under har inträffat förr när justitieråden överraskat. Minns pastor Åke Green som fördömde homosexualitet så att det osade svavel. Han hade gjort sig skyldig till hets mot folkgrupp enligt de svenska bestämmelserna och fälldes i understanserna. Men HD menade att pastor Greens yttrandefrihet enligt artikel 10 kränkts och underkände den svenska lagstiftningen. Lagstiftaren har ännu inte dragit konsekvenserna av utslaget i Greenfallet.

Ytterst är det en politisk fråga var gränserna ska dras och inte en juridisk. Men Högsta domstolens domar blir prejudicerande och därmed något lagstiftaren behöver förhålla sig till. Förr eller senare.

NILS FUNCKE
expert i yttrandefrihetsfrågor